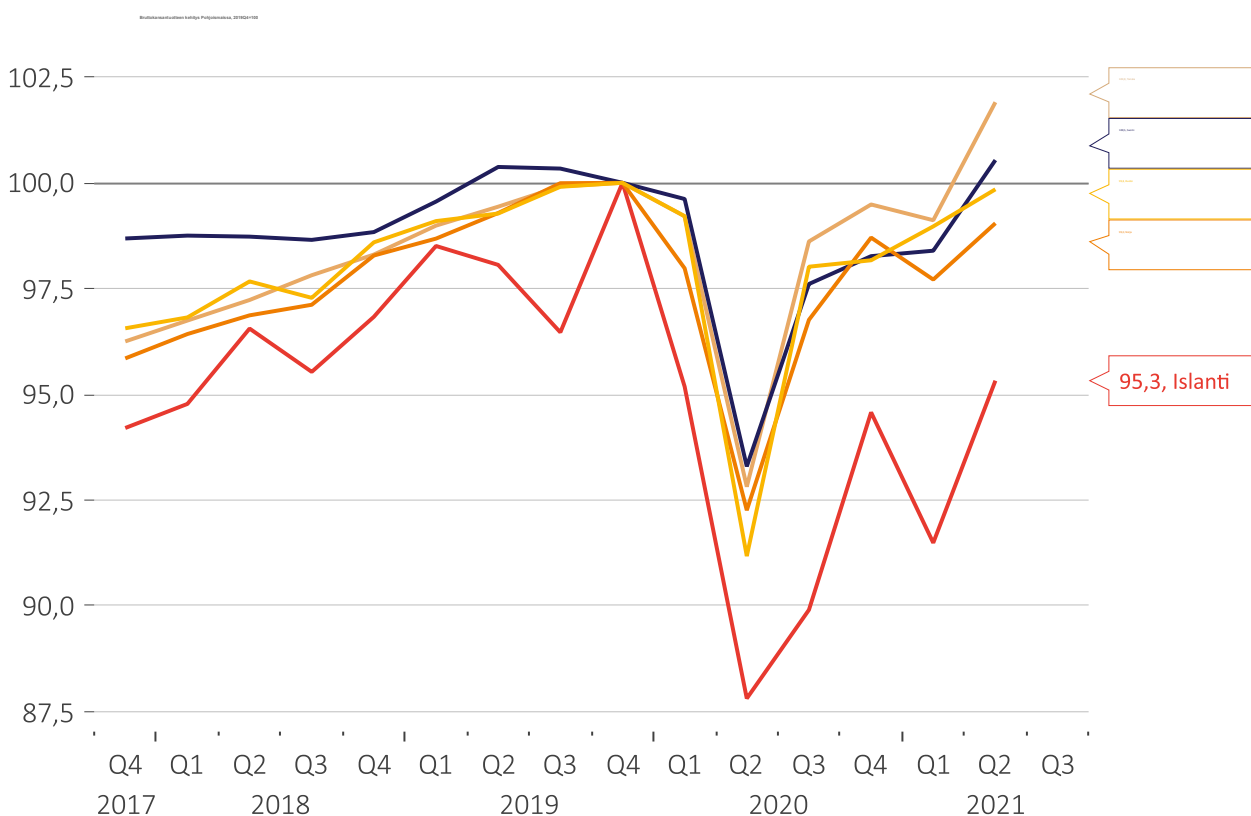

Liisa Larja (TEM/TTM/Toma)
Kirjallinen lausunto/Valtiovarainvaliokunta 9.11.2021

Pohjoismainen vertailu työllisyysasteista ja koronakriisin vaikutuksesta työllisyyskehitykseen

Koronapandemian hillitsemiseksi käyttöön otetut liiketoiminnan ja liikkumisen rajoitukset runtelivat taloutta ympäri maailmaa, mutta Pohjoismaissa talouden pudotus oli suhteessa pienempi ja turismin pysähtymisestä kärsivää Islantia lukuun ottamatta, maat näyttävät toipuvan koronakriisin aiheuttamasta pudotuksesta kuluvaan vuoteen aikana (kuvio 1).

Kuvio 1: Bruttokansantuotteen kehitys Pohjoismaissa, 2019 Q4 = 100

National Accounts (Quarterly), National Accounts, StatFin, SSB, SCB, Macrobond, TEM

Talouden äkkijarrutus näkyi työllisyysasteen niiauksena kaikissa Pohjoismaissa. Työllisyysaste laski vuoden 2020 toisella neljänneksellä Suomessa kaksi prosenttiyksikköä edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden (kuvio 2). Ruotsissa laskua oli suurin piirtein saman verran (-2,2 %-yks.) ja Tanskassa ja Norjassa vähiten (-1,1 ja -0,8 %-yks.).

Työllisyyden toipumista koronakriisistä on sen sijaan vaikeampi arvioida, sillä työvoimatutkimuksen (EU Labour Force Survey) uusi asetus astui voimaan vuoden 2021 alusta ja aiheutti aikasarjakatkon tilastoon. Uudistuksessa mm. harmonisoitiin työllisen käsitettä, jotta esimerkiksi vanhempainvapaalla olevien työmarkkina-asema tulisi yhtenäisemmin määriteltyä eri EU-maissa¹. Uudistus parantaa työllisyystilastojen vertailtavuutta Pohjoismaiden välillä, koska aiemmin juuri perhevapaiden käsittely tuotti Suomen ja Ruotsin tietojen välille eroa². Uudistus tarkoittaa kuitenkin tällä hetkellä sitä, että vuoden 2021 tietoja ei voi verrata aiempiin tietoihin ennen kuin uudistusta edeltävät tiedot on laskettu takautuvasti uuden asetuksen mukaiseksi. Pohjoismaista vain Suomi on jo julkaissut aikasarjakorjaukset ja esimerkiksi Ruotsissa aikasarjakorjaukset valmistuvat vasta vuoden 2022 helmikuussa³. Islannissa aikasarjakatkoja on sekä vuonna 2020 että 2021 (cf. kuviossa 2 näkymä piikki 2020q3). Näin ollen Pohjoismaiden uusimpia (2021) työllisyyslukuja ei tällä hetkellä voi vielä verrata koronaa edeltävään aikaan.

Uuden menetelmän vaikutuksia havainnollistaa kuviossa 2 Suomen tiedot, joissa sinisellä on vuodesta 2021 taaksepäin vanhan menetelmän mukainen sarja ja vihreällä on uusi sarja. Menetelmä-uudistuksen yhteydessä työllisyysaste laski Suomessa noin prosenttiyksiköllä⁴. Vanhaa sarjaa katso-
malla voisi kuvitella, että työllisyys on Suomessa edelleen koronaa edeltävän tason alapuolella, mutta uutta sarjaa tarkastelemalla havaitaan, että työllisyys on juuri saavuttanut koronaa edeltäneen huipun tason. Muiden maiden sarjat tulevat todennäköisesti muuttamaan vastaavalla tavalla 2022 alkupuolella, mutta muutoksen suuntaa on vaikea ennakoida. Ennen uusien sarjojen takautuvien tietojen julkaisua ei siis voida arvioida missä määrin muissa Pohjoismaissa työllisyys on palautunut koronasta.

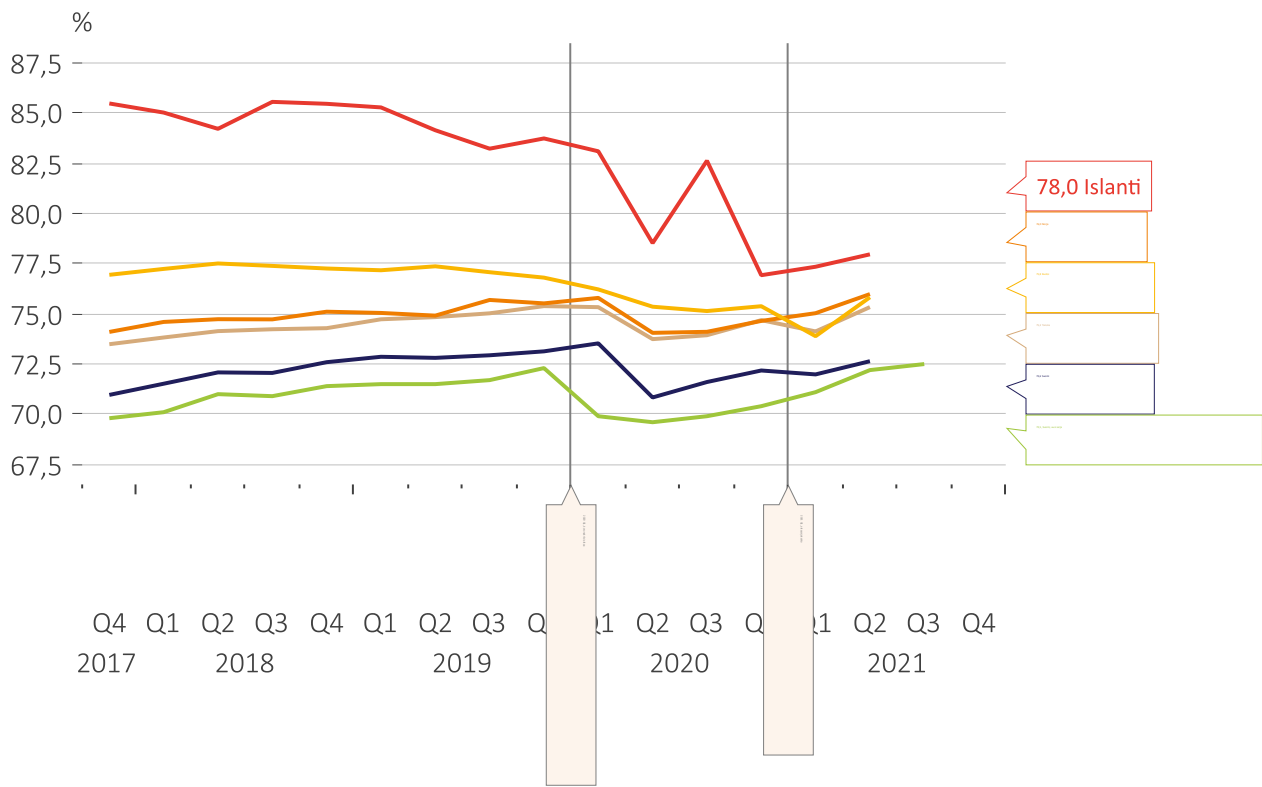
Kuvio 2. Työllisyysaste, 15-64-v., kausitasoitettu

¹ [EU Labour Force Survey - new methodology from 2021 onwards - Statistics Explained \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&code=sdg_8_8_1&plugin=1)

² [Suomi–Ruotsi-vertailu: Pienten lasten äitien työssäolossa ei suuria eroja | Tieto&trendit \(stat.fi\)](https://www.stat.fi/tieto/trendit/2021/01/01/suomi-ruotsi-vertailu-pienten-lasten-aitien-tyossaolossa-ei-suuria-eroja)

³ [Information om införande av ny ramlag 2021 i AKU \(scb.se\)](https://www.scb.se/en/infomation/infomation-om-införande-av-ny-ramlag-2021-i-aku)

⁴ [Miten uusia työllisyyslukuja pitäisi ymmärtää – nykyisiä ja menneitä? | Tieto&trendit \(stat.fi\)](https://www.stat.fi/tieto/trendit/2021/01/01/miten-uusia-tyollisyyslukuja-pitaisi-ymmartaa-nykyisia-ja-menneita)

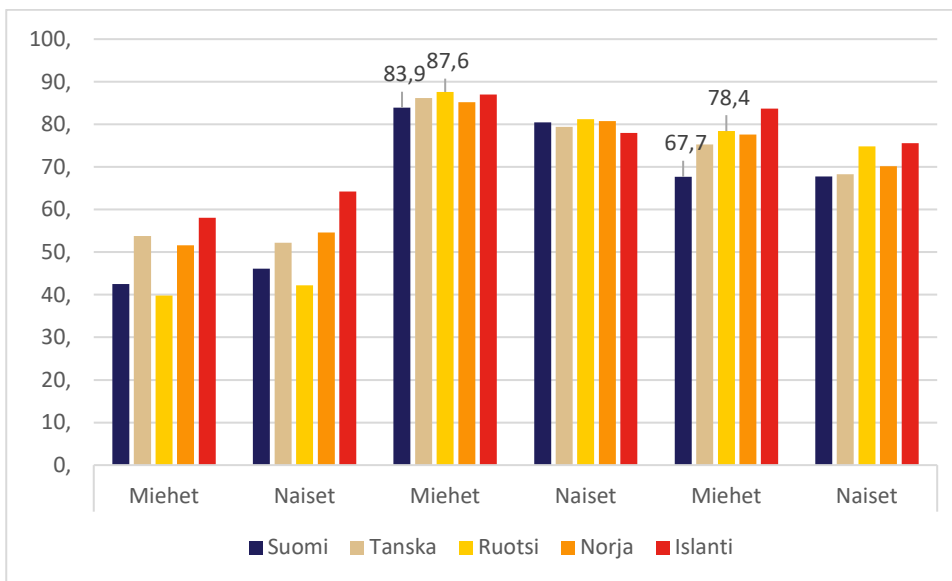

Työllisyyden *tämän hetkistä tasoa* sen sijaan voidaan vertailla kuvio 2 viimeisimpien tietojen perusteella. Suomessa työllisyysaste on uuden menetelmän mukaankin edelleen Pohjoismaista matalin, ollen 72,6 prosenttia vuoden toisella neljänneksellä. Tanskan, Ruotsin ja Norjan työllisyysaste on noin 3 prosenttiyksikköä korkeampi ja Islannin jopa 5,5 prosenttiyksikköä korkeampi. Vanhan sarjan aikana eroa on totuttu pitämään suurempanakin (~5 %-yks.), mutta nähtäväksi jää onko ero pienentynyt laskentavan muutoksen vuoksi vai työmarkkinoilla aidosti tapahtuvien muutosten vuoksi.

Ikä- ja sukupuoliryhmittäin tarkasteltuna havaitaan, että työllisyysero muihin Pohjoismaihin on suuri erityisesti miesten osalta (kuvio 3). Parhaassa työiässä olevien naisten työllisyysaste on Suomessa varsin korkea, erityisesti ottaen huomioon, että Suomessa naiset tekevät muita Pohjoismaita useammin koko-aikatyötä. Vanhimman ikäryhmän osalta työllisyyskasvu on ollut pidemmän aikaan kiivasta, mutta työllisyysaste on silti edelleen reippaasti matalampi kuin muissa Pohjoismaissa, erityisesti miesten osalta ero Ruotsiin on jopa yli 10 prosenttiyksikköä.

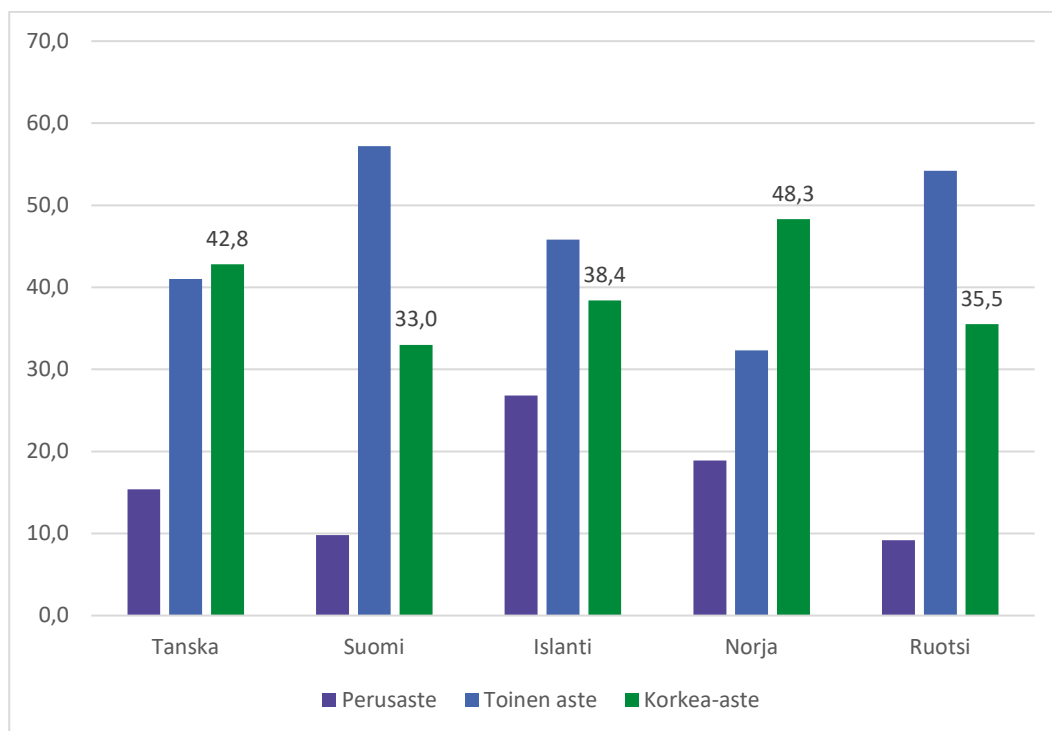
Nuorten osalta Suomessa työllisyysaste on niin ikään erittäin matala, mikä ei välttämättä olisi ongelma, jos se kertoisi nuorten suuntautumisesta päätoimiseen opiskeluun. Vuoden 2020 tietojen perusteella näin ei kuitenkaan ole, sillä Suomessa nuorista (15-24-v.) jopa 9,3 prosenttia ei ollut opiskelemaisissa tai töissä (NEET-aste). Osuus nousi prosenttiyksiköllä vuodesta 2019 ja oli vuonna 2020 kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin esimerkiksi Ruotsissa. Ero on suuri erityisesti 20-24-vuotiaiden miesten kohdalla, jossa eroa Ruotsiin on 5,7 prosenttiyksikköä. Suomessa NEET-nuorten suuren määrän takana voi olla mm. välivuodet ja pääsykokeisiin valmistautuminen.

Kuvio 3. Työllisyysasteet ikäryhmän ja sukupuolen mukaan 2021 Q2 (kausitasoitettu)

Suomen väestön koulutusrakenne näyttää kokonaisuudessaan vielä hyvältä verrattuna muihin Pohjoismaihin, mutta nuorten ikäluokkien kohdalla havaitaan suomalaisnuorten jäävän jälkeen koulutustasossa. Kun 25-29-vuotiaista kotimaista syntyperää olevista nuorista (ulkomailla syntyneiden tutkinnoista on heikosti tietoa) noin 33 prosentilla on korkea-asteen tutkinto, on vastaava osuus Ruotsissa 36 prosenttia ja Norjassa 48 prosenttia (kuvio 4). Koulutus on vahvasti yhteydessä työllisyyteen, joten koulutusasteen nostaminen parantaisi myös väestön työllisyysastetta. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työllisyysasteiden osalta Suomen ja Ruotsin välillä ei (vanhan aikasarjan mukaan) ole kuin muutaman prosenttiyksikön ero, mutta keskiasteen suorittaneiden työllisyysasteissa ero on lähempänä kymmentä prosenttiyksikköä.

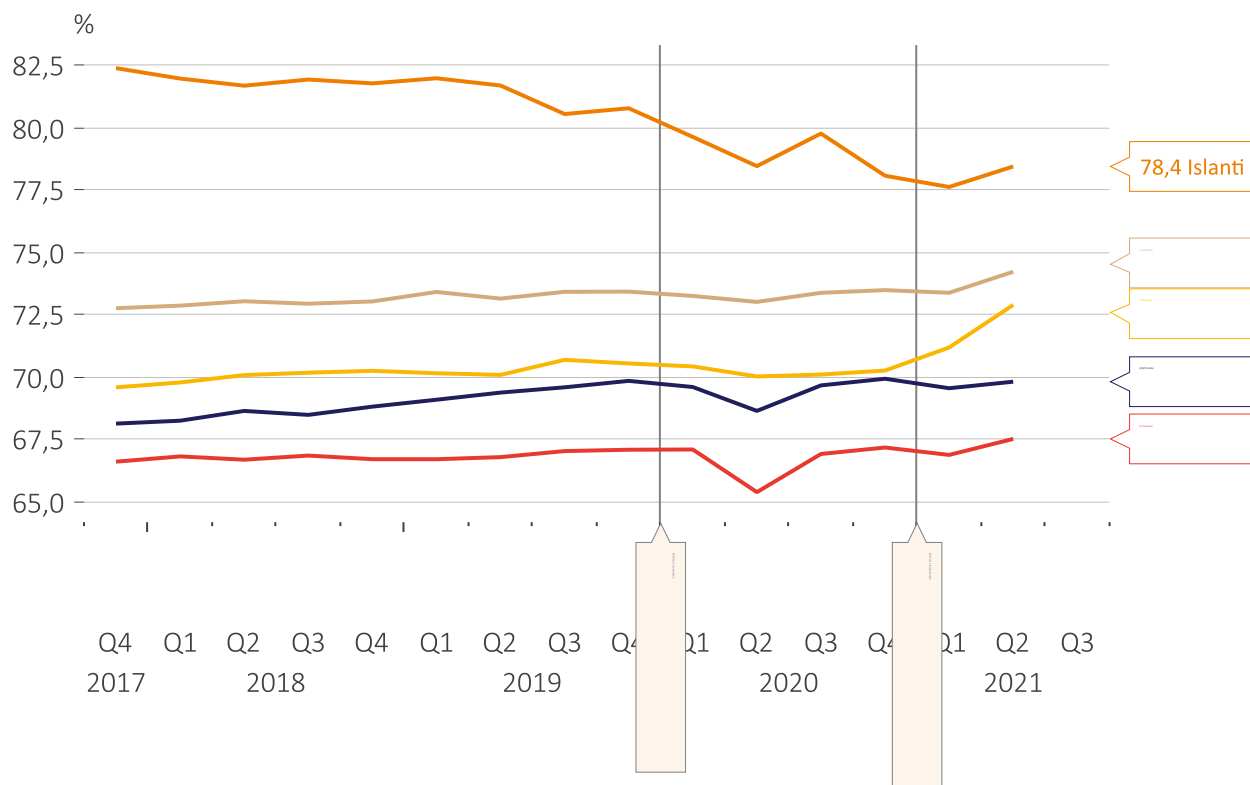
Kuvio 4. Koulutusrakenne 25-29-v. kotimaista syntyperää olevaa miehet (Nordic Statistics Database EDUC32)

Siinä missä työllisyysasteen ero Suomen ja Ruotsin välillä on 2021 toisella neljänneksellä noin kolme prosenttiyksikköä, on ero työvoimaan osallistumisasteessa yli kuusi prosenttiyksikköä (kuvio 5). Pohjoismaiden työmarkkinakehitystä analysoimalla ollaan havaittu, että työvoimaan osallistumisen kasvu kasvattaa työllisyyttä⁵, joten aktiivisen työnhaun edistäminen ja työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien työnteon kannustimien lisääminen olisi tärkeää.

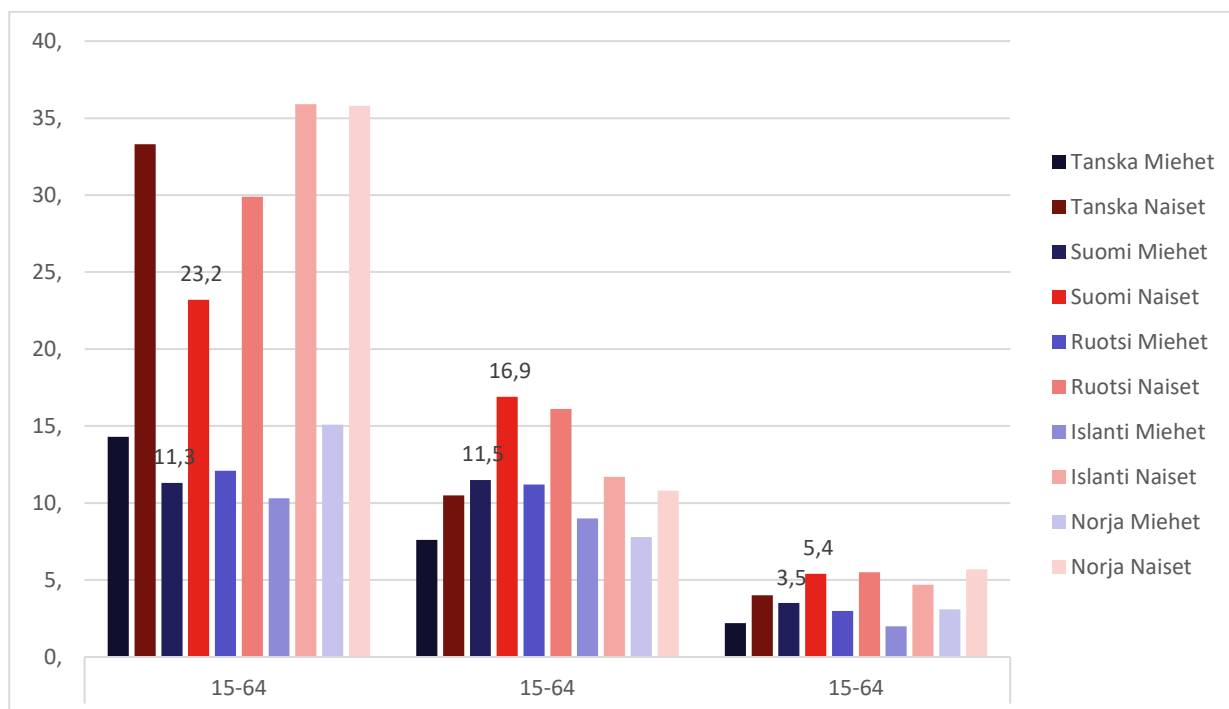
Kuvio 5. Työvoimaosuus, 15-74-v.

⁵ [Oskar Nordstöm Skanss, 2021, Employment and Policy in the Nordic Context \(vatt.fi\)](#)

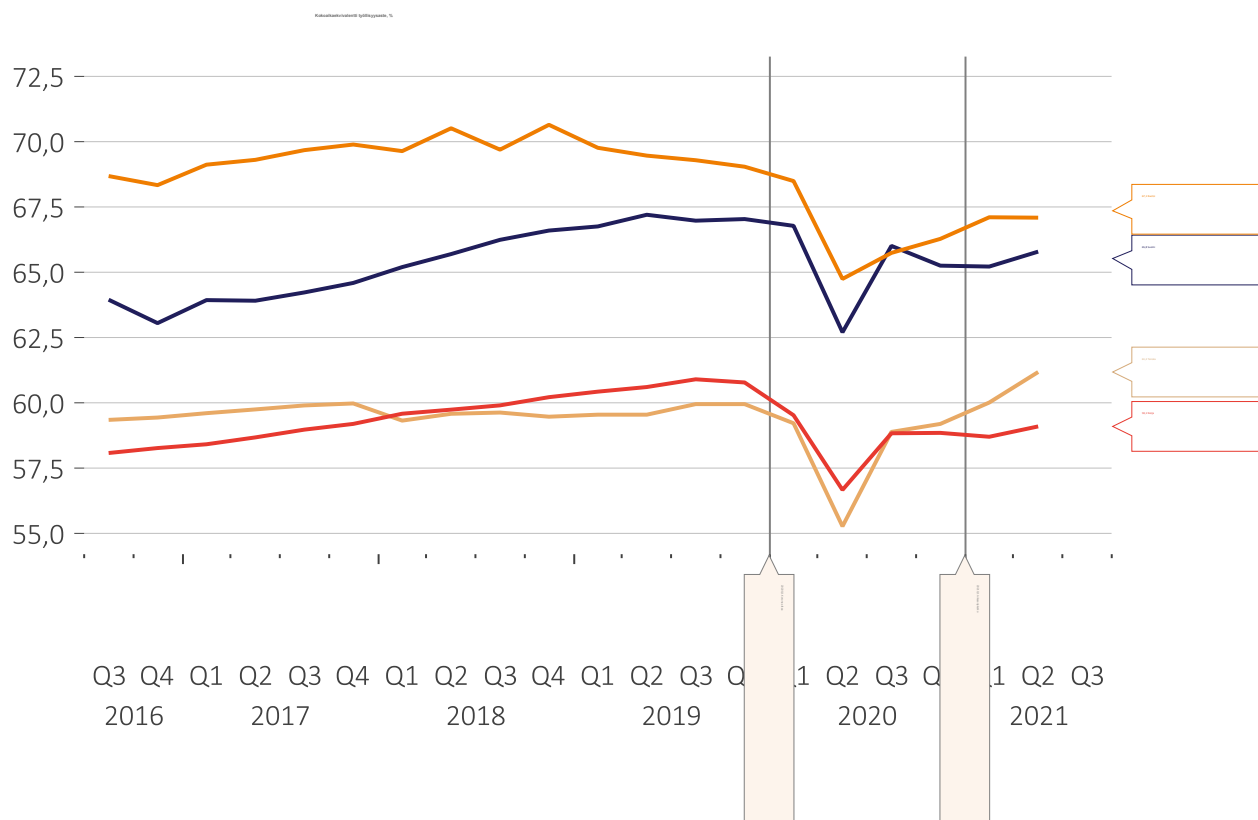
Suomen matalaa työllisyysastetta selittää osin se, että Suomessa osa-aikatyö on huomattavan paljon harvinaisempaa kuin muissa Pohjoismaissa. Työllistä naisista Suomessa vain 23 prosenttia työskentelee osa-aikaisesti, kuin muissa Pohjoismaissa osuus on 30-35 prosenttia (kuvio 6). Miestenkin osalta osa-aikatyö on huomattavan paljon yleisempää Tanskassa (14 %) ja Norjassa (15 %) kuin Suomessa (11 %). Osa-aikatyön suhteellisesti pienemmästä osuudesta huolimatta Suomessa alityöllisyys ei vastaavasti ole harvinaisempaa. Suomessa osa-aikaisesti työskentelevistä siis muita maita suurempi osuus kokee työtuntinsa liian vähäiseksi.

Kuvio 6. Osa-aikatyöntekijöiden, määräaikaisten työntekijöiden ja alityöllisten osuus kaikista työllisistä 2020 Q2.

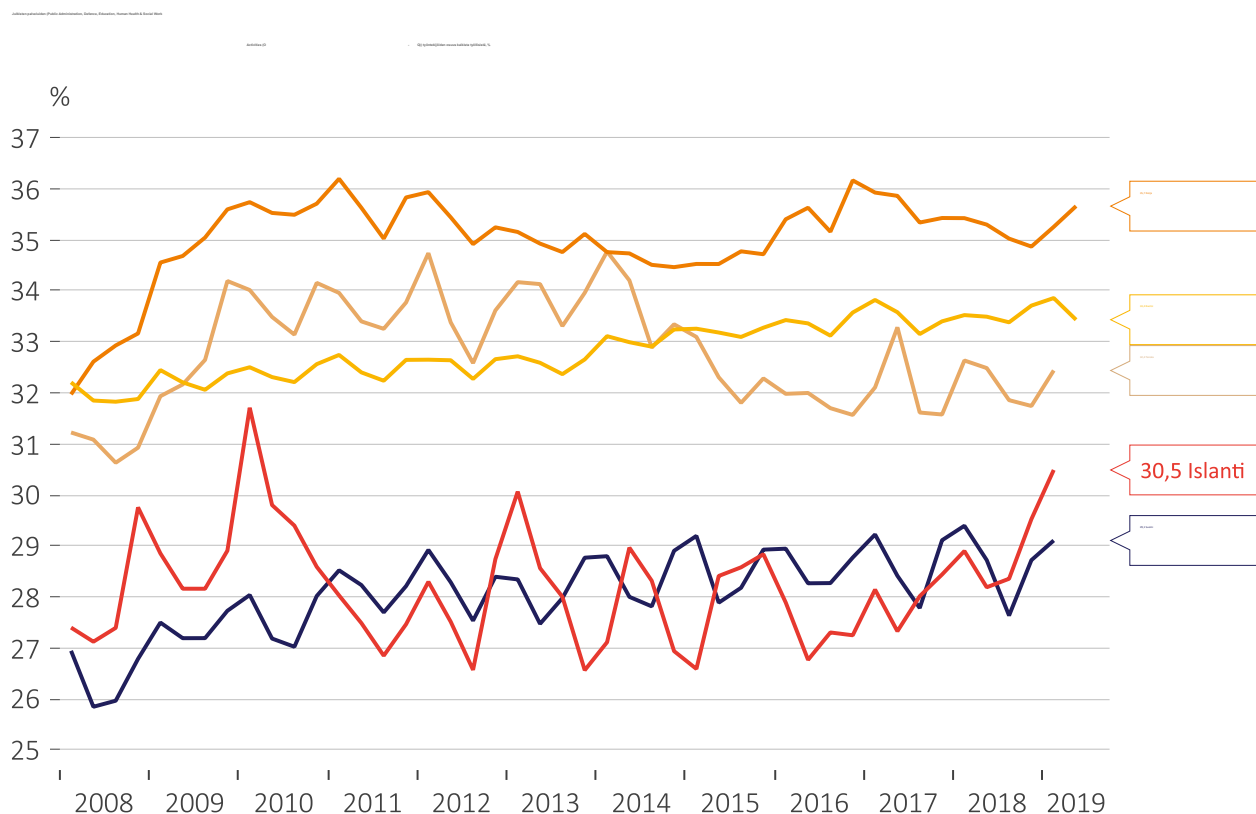
Jos lasketaan työllisten tekemät työtunnit yhteen ja jaetaan tuntien määrä kokoaikatyön tuntimäärällä, saadaan niin sanottu työllisten määrän kokoaikekvivalentti, joka voidaan edelleen jakaa 15-64-vuotiaan väestön määrällä työllisyysasteen muodostamiseksi. Tavanomainen työllisyysaste kuvaa siis työllisyyden yleisyyttä työikäisessä väestössä ja kokoaikekvivalentti taas sitä, paljonko työtä tehdään. Jos Pohjoismaita vertaillaan näin työllisten tekemien työtuntien määrän huomioivalla kokoaikekvivalentti työllisyysasteella, havaitaan, että Suomen työllisyysaste onkin merkittävästi Tanskaa ja Norjaa korkeampi, ja enää reilun prosenttiyksikön Ruotsia matalampi (Kuvio 7).

Kuvio 7. Kokoaikekvivalentti työllisyysaste

Suomen alhaisempaa työllisyysastetta selittää osa-aikatyön pienemmän osuuden lisäksi myös julkisen sektorin rooli työllistäjänä. Norjassa julkisten palveluiden tuotannossa työskentelee jopa 36 prosenttia kaikista työllisistä, kun Suomessa osuus on Pohjoismaiden alhaisin, 29 prosenttia (kuvio 8).

Kuvio 8. Julkisten palveluiden työntekijöiden osuus kaikista työllisistä, %.

Yhteenveto

Suomen työllisyysaste on muita Pohjoismaita noin kolme prosenttiyksikköä matalampi. Työllisyysaste eroaa erityisesti miesten osalta. Vielä suurempi ero on työvoimaan osallistumisasteessa, jossa ero on noin kuusi prosenttiyksikköä. Muissa Pohjoismaissa siis suurempi osa väestöä on paitsi työllisinä, niin myös aktiivisina työnhakijoina.

Suomen matalaa työllisyysastetta selittää osin se, että osa-aikatyö on Suomessa huomattavan paljon harvinaisempaa kuin muissa Pohjoismaissa. Työtuntien määrällä vertailtuna työllisyys Suomessa onkin selvästi Tanskan ja Norjan tasoa korkeammalla ja vain hieman Ruotsia alempana. Verrokki-maiden työllisyyttä kasvattaa myös julkisten palveluiden suurempi rooli työllistäjinä.